

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de invoering van een premie voor een stationaire installatie voor elektrochemische opslag van elektriciteit
- definitieve goedkeuring

1. INHOUDELIJK

Situering

Op 16 mei 2019 heeft de Vlaamse Regering het ontwerp van besluit houdende wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de invoering van een premie voor een stationaire installatie voor elektrochemische opslag van elektriciteit principieel goedgekeurd en de Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Energie, gelast over voornoemd ontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State (VR 2019 16 05 DOC. 0693/1 BIS en DOC. 0693/2 BIS).

Context en inhoud van de nieuwe regelgeving

De Vlaamse Regering heeft als doelstelling om een decentraal energiesysteem te ondersteunen. Hierbij moet ook aandacht gegeven worden aan het feit dat hernieuwbare energie uit wind en zon niet altijd beschikbaar is.

Ons huidige energiesysteem is gebaseerd op grote, gecentraliseerde productie-eenheden en veel, verspreide gebruikers. Waar in het verleden de elektriciteitsproductie afgestemd werd op de vraag, zou bij de introductie van meer hernieuwbare energie de afname afgesteld moeten worden op de productie. Maar het is zeker niet in alle gevallen mogelijk om de energieconsumptie te verschuiven naar de momenten waarop er een groot energieaanbod is. Daarom is er dus nood aan technologische ontwikkelingen die de consument hierbij helpen, zonder verlies aan comfort.

Een optie is om de opgewekte energie opslaan in batterijen. Wanneer meerdere PV-installaties tegelijkertijd hun overproductie op het net injecteren, worden nu soms problemen ondervonden met de stroomkwaliteit en schakelen de omvormers af. De energie gaat dan verloren en dat willen we zeker vermijden. Een bijkomend voordeel van opslag is dat de batterij gebruikt kan worden als back-upvoeding wanneer het netwerk wegvalt.

Een thuisbatterij installeren is vooral zinvol wanneer er ook hernieuwbare energie geproduceerd wordt op hetzelfde toegangspunt. Dat kan het geval zijn met zonnepanelen, omdat die productie niet stuurbaar is, maar ook integratie met een wkk of kleine windturbine kan zinvol zijn. Een batterij kan onderdeel zijn van een nieuwe installatie, maar ze kan ook geïntegreerd worden in een bestaande

installatie. Om een batterij – die gelijkstroom (DC) levert, n te integreren met het elektriciteitsnetwerk – dat wisselstroom (AC) levert – is een omvormer nodig. Bij een nieuwe installatie zijn geïntegreerde omvormers beschikbaar waarop de zonnepanelen en de batterijen kunt aansluiten.

Ondersteuningsmechanismen in het buitenland

Duitsland voorzag tot eind 2018 zowel in een premie als een verplicht te gebruiken goedkope lening. Opzet van het recent afgelopen subsidieprogramma en ook het vorige programma (2013-2015) is o.a., de bevordering van de marktintroductie van decentrale batterijen om op die manier kosten te beperken als ook om bij te dragen aan de verdere technologische systeemontwikkeling en om de netnuttige introductie van fotovoltaïsche installaties te verbeteren. De laatste aanleiding, met name de optimalisatie van het nut voor het systeem, wordt gerealiseerd inden de maximale injectiecapaciteit van een aangesloten fotovoltaïsche installatie wordt afgetopt op 50% (voorheen 60%). Deze randvoorwaarde is niet enkel belangrijk voor de stroominjectie van fotovoltaïsche installaties in het net, maar is ook relevant zowel voor de werking van de batterij als voor de opbrengst en tegelijk de economische efficiëntie van het gehele fotovoltaïsche batterijopslagsysteem. De fabrikant moet een 10-jarige vervangingsgarantie bieden voor de gesubsidieerde batterijen (vroeger zeven jaar). De premie voor de batterij is afhankelijk van de omvang van de fotovoltaïsche installatie en op een kost van maximaal 2.000 Euro per kWh van de installatie afgetopt. Er wordt aan de PV-installatie een injectielimiet opgelegd. Sinds 2019 zijn nog enkel deelstatelijke premies beschikbaar in Duitsland met verschillende voorwaarden en vormen van ondersteuning.

In 2018 komen in Nederland investeringen in energieopslag en –conversie in aanmerking voor fiscaal voordeel. Energiebalancerings is opgenomen in de Energie-investeringsregeling (EIA) van RVO. De EIA biedt de mogelijkheid om 54,5% van de investeringskosten af te trekken van de fiscale winst, bovenop de gebruikelijke afschrijving.

Naast een Feed-in tarief voor PV systemen is in Oostenrijk bijkomend nog een tweede financieringspot voorzien die in 2018 met € 15 miljoen wordt gevuld. Het betreft een korting voor PV-systemen en voor opslag van elektriciteit waarbij € 6 miljoen bestemd zou zijn voor de promotie van opslag. Er is geen limiet aan de omvang van het opslagsysteem maar de batterij moet een verhouding hebben tussen 0,5 en 10 kWh per kW geïnstalleerd PV-vermogen. De investeringssubsidie voor elektriciteitsopslag is € 500 per kWh. De premie kan slechts 30% bedragen van de totale investeringskost.

Zweden heeft een overheidssubsidie aangekondigd die 60% van de kosten van de installatie van een residentieel energieopslagsysteem zal dekken tot een maximum van 50.000 kronen (ongeveer 5000 euro). Het krediet is van toepassing op de batterij, bedrading, besturingssystemen, smart energy hubs en installatiewerkzaamheden voor woningen met zonnepanelen op het dak.

In Italië bestaat er een belastingaftrek van 50% voor batterijopslag in zonnepaneelsystemen en sommige kantons in Zwitserland bieden subsidies.

Het mag duidelijk zijn dat verschillende lidstaten acties aan het ondernemen zijn om de opslag van hernieuwbare energie te promoten. Er bestaat evenwel een grote verscheidenheid in de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een premie voor batterijen in de verschillende lidstaten.

Bijgevoegd ontwerpbesluit aan de Vlaamse Regering onderschrijft diezelfde doelstelling, maar legt bewust een gezonde mix van gelijkaardige voorwaarden op om in aanmerking te komen voor een premie. Dit om een zo snel mogelijke uitrol van opslagsystemen te kunnen bewerkstelligen en zo de marktintrede van deze producten te ondersteunen. Dit wordt verder toegelicht bij de inhoudelijke bespreking.

Beleidskader

Het regeerakkoord stelt:

“In de toekomst moeten gezinnen de mogelijkheid krijgen om hun vraag aan te passen volgens de kost van energie op verschillende tijdstippen van de dag”.

In de beleidsnota energie 2014-2019 is het volgende opgenomen:

“Flexibiliteit, zowel van de aanbodzijde (productie) als aan de vraagzijde wordt een sleutelement voor de regeling van toegang tot het net. Flexibele netgebruikers kunnen de marktspelers diensten aanbieden om congestie te voorkomen of voor de ondersteuning van het systeemevenwicht. Anderzijds kan de uitbouw van een slim net de totale kost van het productiepark reduceren door eindafnemers actief te laten participeren in de markt (vb via dynamische prijssignalen). Hiertoe voorzien we de nodige maatregelen voor producenten, leveranciers, netbeheerders, aggregatoren en afnemers opdat flexibiliteit maximaal ingezet en gevaloriseerd kan worden.”

Het is de ambitie van de Vlaamse Regering om deze legislatuur nog een beperkte premie voor huishoudelijke batterij-systemen in te voeren. Dit ligt in lijn met de beleidsdoelstellingen die de Vlaamse Regering in het regeerakkoord heeft opgenomen, zeker nu uit het decreet digitale meters voortvloeit dat prosumenten de keuze krijgen gedurende 15 jaar tussen het behoud van de terugdraaiende teller of de afrekening op basis van de werkelijke afname. Om oversubsidiëring en een ondoelmatig energiebeleid te vermijden is het bekomen van de premie afhankelijk gesteld van een aantal voorwaarden. De premie is specifiek gericht op prosumenten met een digitale meter, die voor een tariefsysteem inzake het gebruik van het distributienet kiezen dat gebaseerd is op de afname van elektriciteit.

2. ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De Raad van State verleende advies nr. 66.226/3 op 17 juni 2019. Het advies gaat als bijlage 2.

Over de rechtsgrond van het ontwerpbesluit heeft de Raad enkele opmerkingen. Hiertoe werd de aanhef aangepast. De Raad concludeert haar onderzoek echter met aan te geven dat er voldoende rechtsgrond is voor het ontwerpbesluit:

“Vermits de artikelen 8.2.1, 8.7.1 en desgevallend 8.3.1 van het Energiedecreet voldoende rechtsgrond bieden voor het ontworpen besluit, moet geen beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Vlaamse Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.”

In het kader van het onderzoek naar de vormvereisten merkt de Raad in randnummer 5 op dat de vraag werd gesteld of ook ondernemingen in de zin van artikel 107 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie in aanmerking komen voor de premie waarin wordt voorzien en, zo ja, of voor het ontwerp een beroep wordt gedaan op een vrijstellingsregeling waardoor de ontworpen regeling niet moet worden aangemeld bij de Europese Commissie als staatssteun. Op deze vraag werd instemmend geantwoord en er werd voorgesteld om zowel in de aanhef als in het dispositief van het ontwerpbesluit een verwijzing op te nemen naar de de-minimis verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013. Ook werd er in het antwoord op gewezen dat vanuit de administratie het nodige zal gedaan worden om te voldoen aan de verplichtingen die in deze verordening worden opgelegd aan de lidstaten (bv. betrokkene een verklaring op eer laten ondertekenen). De Raad stemt in met de gegeven verantwoording. Zowel in de aanhef als in het ontworpen artikel 7.14.1, §1, tweede lid, wordt een verwijzing opgenomen naar verordening 1407/2013/EU.

De Raad merkt in randnummer 7 op dat uit het ontworpen artikel 7.14.1, §3, tweede lid, 4°, van het Energiebesluit van 19 november 2010 voortvloeit dat om in aanmerking te komen voor de

premie, de stationaire installatie voor elektrochemische opslag van elektriciteit aangesloten moet zijn op een toegangspunt waarop een decentrale productie-installatie voor elektriciteit met een maximaal vermogen van 10 kW of met een maximaal AC-vermogen van de omvormers van 10 kW is aangesloten, en waarbij de tariefdrager niet het maximale AC-vermogen van de omvormer uitgedrukt in kilowatt is, zoals bedoel in artikel 4.1.30/1, eerste lid, van het Energiedecreet. Zij verwijst naar de toelichting bij dit artikel in de nota van de Vlaamse Regering, naar artikel 4.1.30/1 en naar de uitleg die werd gegeven bij haar vraag naar de draagwijdte van verwijzing naar artikel 4.1.30/1, eerste lid, van het Energiedecreet. De Raad stemt in met de gegeven verantwoording maar stelt tegelijkertijd dat dat niet wegneemt dat de doelmatigheid van de ontworpen regeling, waarvan de tijdshorizon wordt beperkt tot 31 december 2020, door deze voorwaarde ernstig dreigt te worden aangetast en dat dit des te meer het geval is nu enkel prosumënten met een installatie die in dienst is genomen na 31 december 2020, verplicht worden in een systeem te stappen met een aangepast tariefsysteem.

Daarop kan het volgende worden gerepliceerd:

Het klopt natuurlijk wel dat het merendeel van de prosumënten op het moment dat de premie in voege is nog niet over een digitale meter zal beschikken. In het premiebesluit is er voorzien dat de aanvrager over een digitale meter moet beschikken of over een goedgekeurde offerte in geval de meter op aanvraag zal geplaatst worden. In geval de aanvrager nog niet over een digitale meter beschikt, kunnen de kosten voor de plaatsing van de digitale meter ook ingebracht worden voor de premie. De gekozen tariefstructuur mag wel niet deze zijn waarbij de netkosten worden aangerekend op basis van het maximale AC vermogen van de omvormer, Dit is beter gekend als het prosumententarief. Op dit moment heeft de overgrote meerderheid van de prosumënten het vermogen van de omvormer van de installatie als de tariefdrager en bepalen zij prosumententarief. De doelmatigheid van de premie komt daarmee niet in gedrag aangezien prosumënten steeds de keuzevrijheid hebben om over te stappen naar de tariefstructuur van de VREG die gebaseerd is op werkelijke afname of een andere door de VREG bepaalde tariefstructuur. Volgens berekeningen van de VREG aan de hand van de simulator digitale meter zou 60 % van de prosumënten minder betalen met de tariefstructuur die gebaseerd is op werkelijke afname dan bij een tariefstructuur die het omvormervermogen van de PV-installatie als tariefdrager heeft en waarbij de prosumant een prosumententarief betaalt. Daarnaast is het, zoals eerder ook vermeld, niet nuttig de premie combineerbaar te maken met een tariefstructuur zoals bepaald in het eerste lid van artikel 4.1.30/1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en dus met 'forfaitaire' nettarieven omdat op dat moment immers geen enkele prikkel bestaat om het eigen verbruik en het opladen van de batterij te verschuiven naar momenten waarop de eigen PV-installatie elektriciteit produceert.

De Raad merkt in randnummer 8 op dat in artikel 7.14.1., §4, derde lid, van het Energiebesluit van 19 november 2010 wordt bepaald dat subsidieaanvragen worden behandeld in de volgorde waarin ze worden ingediend en dat ze worden toegekend tot het budget voor het betreffende kalenderjaar in kwestie is opgebruikt. Onder bepaalde voorwaarden kan dit bedrag worden verlaagd door de minister. Het principe 'wie eerst komt, eerst maalt' wordt aldus gehanteerd maar dergelijke regeling staat volgens de Raad op gespannen voet met het gelijkheidsbeginsel aangezien de datum van de indiening van een premieaanvraag aldus bepalend kan zijn voor het al dan niet verkrijgen van de premie, en voor de hoogte van het premiebedrag. Ofwel dient hiervoor een deugdelijke, met het gelijkheidsbeginsel verenigbare, verantwoording te worden gegeven, ofwel moet een ander criterium worden gehanteerd.

Dit artikel wordt niet aangepast. Vooreerst werken meerdere Vlaamse premiereregelingen overeenkomstig het principe van een gesloten subsidie-enveloppe en het principe "wie eerst komt, eerst maalt" (bv. de ZEV-premie). Er wordt ingeschat dat er met het beschikbare budget van 5.000.000 €, met een premie van 250 € per kWh en een maximum van 3.200 € in totaal,

ongeveer 2500 premieaanvragen kunnen worden bediend. Er wordt ingeschat dat het aantal aanvragen dat tegen december 2020 zal zijn ingediend lager zal liggen. De mogelijkheid die de minister wordt geboden om op basis van een cijfermatig onderbouwde evaluatie het premiebedrag onder bepaalde voorwaarden te verlagen zal eerder uitzondering dan regel zijn. Bovendien komt dit systeem de voorzienbaarheid ten goede. Aangezien er een cijfermatig onderbouwde evaluatie aan de grondslag moet liggen, komt dit de objectiviteit ook eerder ten goede, meer dan bv. in het geval men het beschikbare bedrag telkens naar evenredigheid zou verdelen, waardoor niemand op voorhand echt zicht heeft op het uiteindelijke premiebedrag. De premie heeft een looptijd van 1 augustus 2019 tot en met 31 december 2020. Dit heeft automatisch ook tot gevolg dat de limiet van 50% van het beschikbare budget op 1 augustus 2019 onmogelijk al kan overschreden zijn. Enkel in het kalenderjaar 2020 zou deze mogelijkheid zich dus kunnen voordoen.

Voor wat betreft artikel 2 merkt de Raad in randnummer 9.1 op dat de datum van inwerkingtreding ontbreekt. Bij het invullen van de datum moet ervoor worden gewaakt dat, gelet op de verwijzing naar artikel 4.1.30/1 van het Energiedecreet in het ontworpen artikel 7.14.1, § 3, tweede lid, 4°, van het Energiebesluit van 19 november 2010, het te nemen besluit niet in werking treedt voor 1 juli 2019. Artikel 4.1.30/1 van het Energiedecreet treedt zelf immers slechts op die datum in werking. In artikel 2 van het ontwerpbesluit wordt voorzien dat de ontworpen regeling in werking treedt op 1 augustus 2019.

Artikel 2 bepaalt tevens dat het ontwerpbesluit buiten werking treedt op 31 december 2020. De Raad merkt in randnummer 9.2.1 echter op dat het te nemen besluit bestaat uit een wijzigingsbepaling die meteen uitwerking zal hebben en waarvan het bepalen van de datum van buitenwerkingtreding dus zinledig is. Zij merkt verder op dat het veeleer de bedoeling lijkt te zijn om een einddatum te bepalen voor het toekennen van de premie. Dat doel kan eenvoudig worden bereikt door in het ontworpen artikel 7.14.1, § 1, tweede lid, van het Energiebesluit van 19 november 2010 te bepalen dat de premie wordt toegekend tot en met 31 december 2020. Dat heeft bovendien als voordeel dat de premie met een eenvoudige wijziging van die bepaling kan worden verlengd, mocht dat later nodig zijn. Eens de bepaling overbodig is geworden kan ze dan alsnog worden opgeheven. Het ontworpen artikel 7.14.1, §1, laatste lid en artikel 2 van het ontwerpbesluit worden in deze zin aangepast.

De Raad merkt tenslotte op dat indien men toch nu al wil voorzien in de opheffing van het ontworpen artikel 7.14.1 van het Energiebesluit, dat expliciet moet gebeuren en zij doet een tekstvoorstel. Hieraan wordt tegemoetgekomen door het tweede lid van artikel 2 als volgt te formuleren:

“Artikel 7.14.1 van hetzelfde besluit, ingevoegd bij artikel 1, wordt opgeheven op 1 januari 2021.”

3. Aanpassingen aan het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de invoering van een premie voor een stationaire installatie voor elektrochemische opslag van elektriciteit

De volgende wijzigingen werden aangebracht:

- De hierboven besproken wijzigingen naar aanleiding van het advies van de Raad van State.
- enkele technisch noodzakelijke wijzigingen:
 - in het laatste lid van artikel 7.14.1, §1 wordt de foutieve verwijzing naar het eerste lid vervangen door een verwijzing naar het tweede lid;

- in artikel 7.14.1, §3, tweede lid, 1°, wordt het woord “erkend” vervangen door het woord “elektrotechnisch” aangezien er op de dag van vandaag geen erkenningsstelsel bestaat;
- in artikel 7.14.1, §3, eerste lid, 3°, wordt de toepassing van de injectielimiet aangepast. De injectielimiet wordt toegepast op het ‘toegangspunt’ in plaats van op de elektrochemische installatie zelf aangezien de PV-installatie nog steeds maximaal kan injecteren indien de injectielimiet enkel wordt toegepast op de elektrochemische installatie. Aangezien dit algemeen wordt toegepast en niet specifiek op de elektrochemische installatie zelf wordt dit onderdeel verplaatst naar het tweede lid van §3;
- in artikel 7.14.1, §4, eerste en tweede lid, wordt het woord “elektronisch” toegevoegd bij aanvraagformulier met als doel de administratieve werklust van de premieaanvragen te verlichten;
- een verklaring op eer wordt toegevoegd aan artikel 7.14.1, §4, tweede lid, waarin de elektrotechnisch installateur verklaart over welk type batterij het gaat en de werkelijke capaciteit ervan, en dat er een injectielimiet werd gesteld op het systeem. De werkelijke capaciteit van het batterijsysteem is immers nodig om de hoogte van de totale premie correct te kunnen bepalen.

4. WEERSLAG

Het aldus aangepast en als bijlage 1 toegevoegd ontwerp van besluit en de als bijlage 2 toegevoegde bijbehorende bijlage hebben geen andere weerslag op de begroting, het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap of op de lokale besturen dan aangegeven in de nota aan de leden van de Vlaamse Regering bij de principiële goedkeuring.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de invoering van een premie voor een stationaire installatie voor elektrochemische opslag van elektriciteit;

De Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Energie,

Lydia Peeters

Bijlagen:

- het goed te keuren besluit van de Vlaamse Regering;
- het advies van de Raad van State.